

ANALIZA I EVALUACIJA SREDNJOŠKOLSKIH UDŽBENIKA ENGLESKOGA KAO STRANOG JEZIKA

*Stana Marjančić**

*Anna Martinović***

Sveučilište u Zadru, Odjel za anglistiku

Evaluacija udžbenika postala je važan dio nastavničke prakse. Ovaj rad bavi se analizom, na mikro i makro razini, i evaluacijom četiriju srednjoškolskih udžbenika engleskog jezika: *Log On, Matrix, Opportunities* i *New Headway*, te njihovom usporedbom. Pritom je korišten prilagođeni predložak autora Littlejohna (2011). Udžbenici su analizirani na razini publikacije i dizajna. Pri analizi publikacije, tj. pojavnog izgleda udžbenika, svojstva koja se izdvajaju kao važna uključuju upotrebu boja, veličine i izgleda slova i slika te cjelokupnu organizaciju udžbenika. Analiza dizajna upućuje na to da bi se pažnja trebala pridavati mjeri u kojoj su zastupljene sve jezične vještine i gramatika, kao i tome koliko se često od učenika zahtijevaju pisani i usmeni odgovori. Usporedba analiziranih udžbenika pokazala je da su ti elementi učenja jezika, kao i integracija jezičnih vještina, zastupljeni u svim udžbenicima.

Ključne riječi: nastavni materijali za učenje jezika, analiza udžbenika, publikacija, dizajn

1. UVOD

U učionici stranih jezika mogu se rabiti različiti materijali, od zvučnih i videozapisa do različitih slika i dodatnih materijala koje nastavnik sam pripremi, ali najčešće korišteni materijal je udžbenik. Jedan od najznačajnijih čimbenika svakako je odabir udžbenika koji najčešće ovisi o nastavnikovim osobnim sklonostima. U teoriji postoji mnoštvo pristupa i predložaka za evaluaciju i odabir udžbenika, ali u praksi, kako Garinger (2002) navodi, postoji cijeli niz čimbenika koji utječu na proces odabira udžbenika, uključujući ograničenja u proračunu, ograničenu dostupnost nekih udžbenika, kao i nedostatak vremena i znanja nastavnika o toj temi. Unatoč tim

* stana.marjancic@gmail.com

** amartino@unizd.hr

ograničenjima svaki nastavnik trebao bi se obrazovati o ovoj temi tako da može prepoznati dobar udžbenik koji bi zadovoljio potrebe njegovih učenika.

Cilj ovog rada je dodatno istražiti ovu temu i pokušati odrediti važne aspekte koji bi se trebali uzeti u obzir prilikom odabira udžbenika. Kako bi se uvidjele prednosti i nedostaci, sličnosti i razlike među različitim udžbenicima, fokus ovog rada bit će na analizi publikacije i dizajna četiriju različitih srednjoškolskih udžbenika engleskog jezika. Publikacija se odnosi na pojavni izgled materijala, a dizajn na prirodu aktivnosti i zadataka te na razvoj određenih jezičnih vještina.

2. TEORIJSKA POZADINA

U povijesti podučavanja jezika dolazilo je do raznih promjena u metodama koje su korištene za podučavanje i učenje jezika. Richards i Rogers (2001) pružaju pregled ovih metoda iz kojega se može vidjeti da se svaka od njih razlikuje u materijalima koji se upotrebljavaju i, općenito, u pristupu podučavanju jezika. Udžbenik nije bio od jednake važnosti u svakoj od metoda. Na primjer, situacijsko podučavanje jezika (engl. *Situational Language Teaching*) ovisilo je u potpunosti o udžbeniku i vizualnim dodatcima. Suprotno tomu, audiolingvistička metoda (engl. *Audiolingual Method*) temeljila se na zvučnim zapisima i audiovizualnoj opremi, dok su udžbenici i tiskani materijali uvedeni tek u kasnijim fazama učenja jezika. U prirodnom pristupu (engl. *Natural Approach*) prirodni su materijali korišteni puno češće nego udžbenik. U komunikacijskom pristupu podučavanju (engl. *Communicative Language Teaching* – CLT) materijali se smatraju „načinom utjecanja na kvalitetu interakcije i jezika korištenog u učionici“ (Richards i Rogers, 2001: 168). To uključuje korištenje udžbenika, materijala sa zadacima kao što su različite igre i igre uloga, te izvornih materijala.

Danas, u postkomunikacijskoj eri podučavanja jezika, nastavni materijali su jako važni za proces učenja. Nastavnike se ohrabruje na korištenje autentičnih materijala, ali udžbenik je i dalje osnovni alat u učenju jezika. Prema Ur (2012), udžbenici pružaju detaljno vodstvo i učinkovit vremenski raspored, silab te tekstove koji su spremni za korištenje na određenoj razini učenja. Nadalje, jednako su važni i za nastavnike i za učenike, jer nastavnicima daju podršku i vodstvo, dok u isto vrijeme učenicima osiguravaju samostalnost. Razni autori, uključujući Cunningswortha (1995), Harmera (2001), Littlejohna (2011) i Tomlinsona (2011), provodili su istraživanja o temi analize udžbenika fokusirajući se na definiranje dobrog udžbenika te određivanje onoga što čini dobar udžbenik.

2.1. *Teorijski okvir za analizu jezičnih udžbenika*

Postoji nekoliko teorijskih predložaka koji mogu biti korišteni pri analiziranju jezičnih udžbenika. Na primjer, Donovan (1998) evaluaciji materijala pristupa iz perspektive izdavača, Ellis (1998) smatra da bi se analiza udžbenika trebala temeljiti na analizi komunikativnih zadataka, dok Masuhara (1998) tvrdi da bi se analiza udžbenika trebala temeljiti na raznolikosti nastavnika. Zanimljiv pristup analizi nastavnih materijala donosi Littlejohn (2011). Sa stajališta komunikacijskog pristupa podučavanju jezika, on se pri analizi fokusira na aspekte kao što su razvoj samostalnosti učenika, usmjerenost na učenika i problemski zadatci te predlaže opći okvir za analizu materijala koji se temelji na pojmovima publikacije i dizajna.

Publikacija označava stvarna pojavna obilježja materijala. Na ovoj razini analize ne očekuju se velika neslaganja s obzirom na to da se odnosi na objektivni opis materijala, počevši od navoda koji se nalaze unutar materijala, kao što su datum izdavanja ili ciljana publika. Nadalje, ostali aspekti koji bi trebali biti spomenuti jesu izdavački oblik materijala, primjerice je li trajni ili potrošni materijal, broj stranica, korištenje boja i slika te broj sastavnica u kompletu – radna bilježnica, CD itd. Sljedeći korak analize na ovoj razini može uključivati način podjele materijala na cjeline, obilježja koja se ponavljaju u materijalu, način na koji je postignuta povezanost unutar materijala, redoslijed korištenja materijala te kako se materijalu može pristupiti, primjerice korištenjem kazala, liste riječi, pretraživačkih alata itd. (Littlejohn, 2011). Littlejohn (2011) predlaže tablicu za prvi stupanj analize koja uključuje nekoliko kategorija kojima se nastavnici mogu koristiti pri analizi vanjštine materijala. Dio A tablice uključuje sljedeće kategorije: tip udžbenika, ciljane korisnike, opseg (sastavnice, procjena vremena potrebnog za korištenje), dizajn i izgled, raspodjelu (materijali, kazala), pregled cjelokupnog materijala, potpodjelu (cjeline, poglavlja); s druge strane, dio B uključuje analizu jednog dijela udžbenika fokusirajući se na trajanje i slijed aktivnosti (Littlejohn, 2011). Međutim, konkretne kategorije unutar tablice ovise o svakom pojedinom materijalu i o dostupnim informacijama.

Drugi pojam, dizajn, podrazumijeva subjektivniju analizu i odnosi se na načine razmišljanja na kojima se udžbenik temelji. Drugim riječima, fokusira se na ciljeve udžbenika, odabir i slijed zadataka, jezik i sadržaj, kvalitetu i ciljeve sadržaja te kvalitetu samih aktivnosti. Ovaj stupanj analize ponajprije se fokusira na ono što se od nastavnika i učenika traži. Do tih informacija može se doći analizom zasebnih zadataka. Littlejohn (2011) zadatak definira u širokom smislu: „... 'zadatak' (engl. *task*), odnosi se na svaki prijedlog za aktivnost učenika, koji se nalazi unutar materijala i čiji je direktni cilj učenje

stranog jezika“ (Littlejohn, 2011: 188). Kako bi suzio fokus na detaljnije aspekte zadataka, Littlejohn (2011) predlaže analizu zadataka koja se temelji na trima osnovnim elementima, koji su baza njegove druge tablice (vidi u Littlejohn, 2011: 191, *Schedule for analyzing tasks*). U početku, analiza zadataka trebala bi se fokusirati na ono što se od učenika traži uključujući preuzimanje inicijative u razgovoru, zatim na što se trebaju fokusirati u zadatcima, primjerice na jezična pravila ili na značenje jezika, te također na mentalne operacije koje se zahtijevaju od učenika. Nadalje, analiza bi trebala uključivati i pitanje s kim je učenik u interakciji (s cijelim razredom, s manjom grupom učenika ili radi individualno). Isto tako, analiza bi trebala uključivati i sadržaj na koji se učenik treba fokusirati, na primjer, formu, izvor ili prirodu zadataka. Tako detaljna analiza zadataka, prema Littlejohnu (2011), može dovesti do još jedne razine analize, tj. mogu se otkriti skrivena načela materijala ili, drugim riječima, može se otkriti kako autori udžbenika shvaćaju učenje jezika. Na primjer, pristup učenju jezika koji se fokusira na samog učenika (engl. *learner-centred approach*) u većini zadataka iziskivat će manje prethodno predviđenih odgovora (engl. *scripted responses*). Ukratko, analiza temeljena na analizi publikacije i dizajna koja se koristi Littlejohnovim predloškom za analizu (uključujući dvije tablice), može nastavnicima i istraživačima dati valjan alat za evaluaciju udžbenika.

3. CILJ I METODA

3.1. Ciljevi

Glavni cilj ovog rada je analizirati srednjoškolske udžbenike engleskog jezika korištene u hrvatskim školama.

Istraživanje će pokušati odgovoriti na sljedeća pitanja:

- 1) Kakva je kvaliteta udžbenika prema analizi publikacije?
- 2) Kakva je kvaliteta udžbenika prema analizi dizajna?
- 3) Koje su sličnosti i razlike između analiziranih srednjoškolskih udžbenika?

3.2. Metoda

3.2.1. Uzorak

Uzorak uključuje četiri srednjoškolska udžbenika korištena u hrvatskim školama na višoj srednjoj razini, tj. u trećem razredu srednje škole. Udžbenici korišteni za analizu jesu: *Log On @ 3 In Frame* autora Martina Doolana, Stephena Hindlaugha i Katarine Ivić-Doolan u izdanju Školske knjige 2005. godine; *Matrix* autorica Kathy Guide i Jayne Wildman u izdanju Oxford University Pressa 2001. godine; *Opportunities* autora Michaela Harrisa, Davida

Mowera i Anne Sikorzyńske u izdanju Longmana 2002. godine; *New Headway* autora Johna Soarsa i Liz Soars u izdanju Oxford University Pressa 2014. godine.

3.2.2. *Instrument*

U ovom radu udžbenici su analizirani s pomoću Littlejohnova (2011) predložka za analizu udžbenika. Aspekti analize udžbenika uključuju elemente publikacije, tj. pojavni izgled materijala, i elemente dizajna, koji uključuju ciljeve udžbenika, izbor i redoslijed sadržaja te prirodu aktivnosti predviđenih za podučavanje/učenje.

3.2.3. *Procedura i analiza*

Četiri srednjoškolska udžbenika analizirana su korištenjem minimalno izmijenjenog Littlejohnova (2011) predložka za analizu. Najprije su bili opisani pojavni aspekti svakog udžbenika, koji uključuju navode koji se nalaze unutar materijala kao što su izdavač, datum izdavanja i ciljani korisnici. Ostale značajke koje su analizirane jesu izdavački oblik materijala, broj stranica, korištenje boja i slika, broj sastavnica, npr. radna bilježnica, CD itd., kakva je podjela na cjeline i poglavlja, postoji li stalni uzorak ili samo neke značajke koje se ponavljaju, kako je održana povezanost materijala, je li unaprijed određen redoslijed korištenja materijala, način pristupanja materijalu, npr. preko kazala, liste riječi, pretraživačkih alata itd.

Nadalje, Littlejohnov (2011) predložak za analizu zadataka korišten je pri analiziranju elemenata dizajna. Dvije ili tri cjeline iz svakog udžbenika odabrane su slučajnim odabirom te su analizirani svi zadatci iz tih cjelina. Elementi dizajna odnose se na ulogu učenika u razrednom diskursu, trebaju li se učenici fokusirati na značenje ili formu jezika, mentalne operacije koje se zahtijevaju od učenika, rade li sami ili u parovima/grupama, kako učenici dobivaju informacije i kakvi se odgovori od njih očekuju. Littlejohnov (2011) predložak za analizu minimalno je izmijenjen na ovoj razini analize. Naime, dodana je još jedna kategorija u kojoj se analizira integracija jezičnih vještina u različitim zadacima. Nakon opisa svakog od analiziranih udžbenika provedena je deskriptivna analiza zadataka iz svakog udžbenika. Potom su udžbenici uspoređeni korištenjem t-testa.

4. **REZULTATI**

Postoji mnoštvo detalja koje treba uzeti u obzir pri izboru udžbenika. U odlomku koji slijedi izneseni su rezultati analize četiriju srednjoškolskih udžbenika prema Littlejohnovu (2011) predlošku koji uključuje analitički opis

udžbenika temeljen na detaljima publikacije i pojavnom opisu te analizu dizajna koja se odnosi na analizu prirode zadataka. Svaki udžbenik analiziran je zasebno, a rezultati su izneseni u obliku usporedbe kako bi detalji bili razumljiviji čitatelju.

4.1. Publikacija

Analizirani udžbenici koriste se u nastavi engleskoga kao stranog jezika u trećem i četvrtom razredu srednje škole. Svaki od udžbenika namijenjen je učenicima i dio je kompleta koji uglavnom uključuje radnu bilježnicu, priručnik za nastavnike i CD. Međutim, neki od kompleta nude i dodatne materijale, primjerice *Matrix* u paketu nudi i primjerke testova, *Opportunities* nudi rječnik, radnu bilježnicu s dodatnim zadacima, primjerke testova, audiokasete s tekstovima te popratnu *web*-stranicu, dok *Headway* uz udžbenik namijenjen učenicima nudi i interaktivni *web*-alat iTutor DVD, radnu bilježnicu s iChecker CD-om s odgovorima ili bez odgovora te *web*-stranicu za učenike s dodatnim zadacima i igrama. Samo jedan od analiziranih udžbenika, *Log On*, u izdanju je hrvatskog izdavača (Školska knjiga, 2005), *Opportunities* je u izdanju britanskog izdavača Longmana (2002), kao i *Matrix* (2001) i *New Headway* (2014), koji su u izdanju Oxford University Pressa. Prosječan broj stranica svih udžbenika je oko 168 (*Log On* = 178 stranica, *Matrix* = 152 stranice, *Opportunities* = 176 stranica, *Headway* = 167 stranica).

Svaki od analiziranih udžbenika ima neka pojavna obilježja koja bi mogla biti bolja, ali isto tako imaju i obilježja koja su prikladna i koja se ne bi trebala mijenjati. Prva pojedinost koja se uoči na bilo kojoj knjizi jest naslovna stranica, koja bi trebala pobuditi interes kod čitatelja. Upotreba boja i slika ključna je za zanimljivu naslovnu stranicu. Međutim, samo primjerena kombinacija boja nije dovoljna ako slika nije zanimljiva ili zbunjuje. Primjerice, iako su na naslovnici udžbenika *Log On* korištene svijetle boje kao što su plava i crvena, slika ljudskog oka ne šalje jasnu poruku i nije privlačna. S druge strane, slike, bile one i neprivlačne, pobuđuju više interesa nego potpuni nedostatak slika, što je slučaj na naslovnici *Matrixa*. Iako je u potpunosti crvena, što je topla boja, izgleda poprilično ozbiljno i neprivlačno. Ovakav dojam može se promijeniti upotrebom prikladne slike ili slika, što je slučaj na naslovnicama udžbenika *Headway* i *Opportunities*. Na naslovnici *Headwaya* zanimljiv je način korištenja slika i oblika koji čitatelja pozivaju na okretanje sljedeće stranice. Slično, naslovnica *Opportunitiesa*, sa slikom ljubičastog olujnog neba i mosta u dnu slike, pobuđuje određenu reakciju u korisniku te ga poziva na istraživanje ostatka knjige.

Pristup materijalu omogućen je preko kazala. U većini slučajeva kazalo daje informacije kao što su popis cjelina, informacije o načinima razvijanja pojedinih jezičnih vještina te o tome čime će se učenici baviti u svakoj cjelini, ali razlike su u načinu predstavljanja tih informacija. Razina razumljivosti i privlačnosti kazala zasigurno ovisi o odabiru informacija koje će se predstaviti, ali uvelike ovisi i o korištenim bojama te veličini i obliku slova, što se može vidjeti i iz analize. Kazalo u *Matrixu* prikazano je u obliku tablice sa sljedećim četirima rubrikama: *Cjeline*, *Temel/Kultura*, *Jezik*, koji uključuje *Rječnik*, *Gramatiku* i *Komunikaciju*, te *Testovi/Vježbe*. Boje su prikladno korištene, kazalo je naime prikazano u kombinaciji crvene, zelene i bijele boje, ali slova su premala što ostavlja dojam da ima previše teksta. Suprotno *Matrixu*, gdje su rubrike jasno odvojene, u *Opportunitiesu* na pojedinim mjestima informacije iz jedne rubrike prelaze u drugu, ali zbog boja i većih slova ovo kazalo izgleda privlačnije i razumljivije, iako je detaljno kao i ono u *Matrixu*. Kazalo u *Opportunitiesu* organizirano je u tri rubrike: *Cjeline*, u kojoj su predstavljeni moduli, *Jezik*, gdje je predstavljeno što će učenici raditi na području rječnika, gramatike i izgovora, te *Vještine*, gdje je predstavljeno što će učenici raditi na području jezičnih vještina, tj. slušanja, govora, čitanja i pisanja. Kazalo u udžbeniku *Headway* nije raznobojno, naime u potpunosti je bijelo, osim gornje crte gdje su ispisani naslovi rubrika. Unatoč tomu djeluje organizirano zahvaljujući prikladnoj veličini slova i činjenici da je ono što je najbitnije otisnuto masnim slovima. Organizirano je u osam rubrika podijeljenih na dvije stranice od kojih je prva naslovljena *Jezične informacije*, a druga *Razvoj vještina*. Na prvoj stranici, u prvoj rubrici nalazi se popis cjelina, a preostale tri rubrike na toj stranici naslovljene su *Gramatika*, *Rječnik* i *Čitanje*, dok su četiri rubrike na drugoj stranici naslovljene *Slušanje*, *Govor*, *Svakodnevi engleski* i *Pisanje*. Napokon, kazalo u udžbeniku *Log On* dokaz je kako detalji mogu u potpunosti promijeniti dojam. Ono je prikazano tablično, slično kao u ostalim udžbenicima, ali su brojevi stranica postavljeni u plave zvjezdice, što cijelo kazalo čini zanimljivijim. Što se tiče same organizacije, u prvoj rubrici nalaze se naslovi cjelina, slijedi rubrika *Poglavlja* s naslovima poglavlja u svakoj cjelini, te preostalih pet rubrika naslovljenih *Govor*, *Slušanje*, *Čitanje*, *Pisanje* i *Funkcija/Gramatika*.

Svi analizirani udžbenici potrošni su materijali i svi su jednojezični, osim udžbenika *Log On* gdje su osnovne informacije na prvoj stranici napisane na hrvatskom jeziku. Slike u svim udžbenicima zorno prikazuju teme, međutim u *Opportunitiesu* su one najživopisnije. U svakom udžbeniku ponavljaju se određene značajke. Primjerice, u svim udžbenicima, osim u *Matrixu*, na početku poglavlja nalazi se kratki pregled u kojemu je sažeto sve

čime će se učenici baviti u tom poglavlju. Nadalje, svi udžbenici, osim *New Headwaya*, nakon određenog broja poglavlja imaju poglavlje za provjeru.

Kako je prethodno viđeno iz analize kazala, cjelina i poglavlja, svi udžbenici nastoje razviti učeničke sposobnosti u svim četirima jezičnim vještinama i gramatici. Analiza zadataka pokazala je da su svi udžbenici uspješni u postizanju tog cilja, iako u različitoj mjeri. Svi analizirani udžbenici bave se svim četirima jezičnim vještinama i gramatikom, što određuje podjele na poglavlja unutar cjeline, međutim, organizacija u svakom udžbeniku je drugačija. Općenito, gledajući sve udžbenike, nema određenog redoslijeda prema kojemu su zadatci zadani, ali zasebno u svakom udžbeniku mogu se uočiti karakteristike koje se ponavljaju. U *Matrixu* je svaka cjelina organizirana na gotovo jednak način, naime, učenici se prvo bave čitanjem, zatim gramatikom ili slušanjem i govorom te na kraju pisanjem. Uzorak koji može biti primijećen u *Headwayu* jest da se učenici na početku svakog poglavlja bave gramatikom. U *Opportunitiesu* svaka početna aktivnost bavi se govorom i slušanjem, dok je u *Log Onu* početna aktivnost svaki put drugačija, ali je uvijek praćena tekstem te potom i ostatkom zadataka. Rezultati se mogu vidjeti u tablicama 1-4 (prilog A).

Dok se u većini udžbenika odjeljak s gramatikom, gdje su prikazana sva gramatička pravila i objašnjenja, nalazi na kraju (iako su pripadajući zadatci smješteni unutar poglavlja), u *Log Onu* su gramatička pravila smještena unutar poglavlja uz pripadajuće zadatke. Iako je praktično za učenike imati sva gramatička pravila na jednom mjestu, s druge strane, ako pri rješavanju zadataka trebaju podsjetnik, moraju pronaći pravilo na kraju udžbenika. Moguće rješenje bilo bi uključivanje osnovnih pravila unutar poglavlja te ostavljanje detaljnih objašnjenja za odjeljak s gramatikom na kraju udžbenika. Nadalje, određene govorne aktivnosti također se ponavljaju. Na primjer, u *Matrixu* se na kraju svakog poglavlja nalazi govorna aktivnost naslova 'Time to Talk' što ohrabruje učenike na iznošenje vlastitog mišljenja o raznim temama; u *Opportunitiesu* svako poglavlje počinje slušanjem i govorom, dok *Headway* na kraju svakog poglavlja ima odjeljak pod naslovom 'Everyday English'.

4.2. Dizajn

U svrhu analiziranja udžbenika na razini dizajna nasumično je odabrano nekoliko poglavlja te je svaki zadatak u tom poglavlju zasebno analiziran prema jezičnoj vještini kojom se bavi i prema elementima koje je Littlejohn (2011) predložio u svojoj tablici (prilog B). Analizirana su sljedeća poglavlja: *Log On* – poglavlje 7 (15 zadataka), poglavlje 8 (18 zadataka), poglavlje 9 (17

zadataka); *Matrix* – poglavlje 5 (25 zadataka), poglavlje 6 (23 zadatka); *Opportunities* – poglavlje 5 (23 zadatka), poglavlje 6 (24 zadatka); *New Headway* – poglavlje 5 (22 zadatka), poglavlje 6 (23 zadatka).

Ova razina analize fokusirana je na analizu zadataka unutar poglavlja udžbenika s pomoću prilagođene verzije Littlejohnove (2011) tablice za analizu zadataka. Poglavlja za vježbu i ponavljanje u *Matrixu* i *Opportunitiesu* izostavljena su iz analize kako bi se održao uravnotežen broj zadataka između različitih udžbenika. Sažetak deskriptivne analize prikazan je u tablici 5.

Tablica 5. Rezultati deskriptivne analize zadataka u poglavljima: Broj zadataka (N), Postotak od ukupnog broja (%) – Usporedba udžbenika

Udžbenik	<i>Log On</i>		<i>Matrix</i>		<i>Opportunities</i>		<i>New Headway</i>	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Ukupni broj zadataka	50		48		47		45	
I. ŠTO SE OD UČENIKA OČEKUJE?								
A. NAIZMJENIČNI KOMUNIKACIJSKI SLIJED								
Iniciranje komunikacije	15	30	14	29	17	36	22	49
Prethodno predviđen odgovor	35	70	34	71	30	64	23	51
B. FOKUS								
Jezični sustav (pravila ili forma)	0	0	0	0	0	0	0	0
Značenje	37	74	39	81	38	81	36	80
Značenje/sustav/forma odnos	13	26	9	19	9	19	9	20
C. MENTALNE OPERACIJE								
Postavljanje hipoteza	2	4	0	0	0	0	2	3
Izražavanje vlastitih ideja	14	28	14	29	16	34	17	37
Biranje informacija	34	68	34	71	31	66	27	60
INTEGRACIJA DRUGIH VJEŠTINA								
Govor	2	22	11	23	7	15	13	29
Slušanje	1	11	2	4	0	0	0	0
Čitanje	5	56	15	31	26	55	21	47
Pisanje	1	11	0	0	6	13	3	7
II. S KIM?								
Individualni rad	34	68	29	60	21	44	18	40
U parovima/grupama	4	8	7	15	10	21	13	29
Cijeli razred	12	24	12	25	17	35	14	31
III. S KOJIM SADRŽAJEM?								
A. SADRŽAJ USMJEREN NA UČENIKA								
Forma								
Pisani	44	88	42	88	37	79	34	76
Usmeni	6	12	6	12	10	21	11	24
Izvor								
Materijal	48	96	48	100	47	100	44	98
Učenici	0	0	0	0	0	0	0	0
Izvan učionice	2	4	0	0	0	0	1	2
Nastavnik	0	0	0	0	0	0	0	0
Priroda								
Fikcija	40	80	45	94	39	83	43	96
Stvarnost	10	20	3	6	8	17	2	4
B. ODGOVORI OČEKIVANI OD UČENIKA								
Forma								
Pisani	31	62	26	54	20	43	18	40
Usmeni	19	38	22	46	27	57	27	60
Izvor								

Materijal	41	82	46	96	43	91	44	98
Izvan učionice	9	18	2	4	4	9	1	2
Priroda								
Fikcija	40	80	45	94	39	83	43	96
Stvarnost	10	20	3	6	8	17	2	4

Kako se može vidjeti iz rezultata, u svakom udžbeniku od učenika se očekuje preuzimanje određene uloge u razrednom diskursu. Ponekad ih se traži da započnu interakciju, tj. usmeni odgovor, ali u većini slučajeva od njih se traže prethodno predviđeni odgovori izraženi jezikom predviđenim u materijalu, tj. u udžbeniku. Međutim, u *New Headwayu* omjer između usmenih i predviđenih odgovora gotovo je 50 : 50, primjerice, od ukupno 50 analiziranih zadataka u 22 njih, tj 49 %, od učenika se traži usmeni odgovor. S druge strane, u *Matrixu*, u samo 21 % analiziranih zadataka od učenika se traži iniciranje interakcije korištenjem jezika koji nije predviđen u udžbeniku. U *Log Onu* i *Opportunitiesu* omjer je otprilike podjednak, tj. oko 30 % i 36 % zadataka zahtijevaju od učenika usmeni odgovor. Kako bi se vidjelo postoji li statistički značajna razlika između udžbenika s obzirom na zadatke koji od učenika traže iniciranje interakcije, korišten je t-test s dva uzorka. Rezultati su pokazali značajnu razliku između zadataka u *New Headwayu* i *Matrixu*, $t(91) = 1,979$, $p = ,0508$ (p je značajan na ,05). Drugim riječima, u usporedbi sa zadacima u *Matrixu*, u *New Headwayu* značajno više zadataka potiče učenike na iniciranje interakcije. Između zadataka u *New Headwayu* i drugim udžbenicima nema značajne razlike. S obzirom na fokus zadataka, tj. na to trebaju li se učenici fokusirati na značenje ili formu jezika, većina zadataka (između 74-81 %) u svim analiziranim udžbenicima potiče učenike da se koncentriraju na značenje jezika. Iznimka su gramatički zadatci gdje se učenici trebaju koncentrirati i na značenje i na formu jezika.

Što se tiče mentalnih operacija kojima se učenici trebaju koristiti, iz analize se može zaključiti da u svim udžbenicima dvije operacije dominiraju nad ostalima. Naime, u većini slučajeva od učenika se traži ili da biraju neku od ponuđenih informacija ili da izraze vlastite ideje i mišljenje; u jako malom broju zadataka od njih se traži da postavljaju hipoteze ili nešto pretpostavljaju. Rezultati analize pokazali su da u većini zadataka učenici trebaju izabrati informacije koje su povezane s tekstem iz poglavlja. Međutim, učestalost zadataka u kojima se od učenika traži izražavanje vlastitih ideja i mišljenja slična je učestalosti zadataka u kojima učenici trebaju inicirati interakciju. Primjerice, u *New Headwayu*, od ukupnog broja analiziranih zadataka u 49 % njih učenici trebaju inicirati interakciju, a 37 % tih zadataka od učenika traži izražavanje vlastitih ideja i mišljenja. Što se tiče ove točke analize, *Log On* i *Matrix* imaju najniži postotak zadataka (28 % i 29 %) u kojima se od učenika

traži izražavanje ideja i mišljenja, a *Opportunities* je u sredini s 34 %. Nisu pronađene značajne razlike između zadataka koji od učenika traže izražavanje mišljenja u *New Headwayu* i drugim udžbenicima. Međutim, deskriptivna analiza je pokazala da se u većini slučajeva od učenika traži da iniciraju interakciju izražavanjem vlastitih ideja i mišljenja korištenjem jezika koji nije predviđen materijalom.

Što se tiče integracije jezičnih vještina u zadacima, analiza je pokazala da su govor i čitanje dvije vještine koje su najčešće integrirane. Gotovo u svakom zadatku, uz ciljanu jezičnu vještinu, integrirana je još jedna, a kombinacije vještina jako su slične u svim analiziranim udžbenicima. Za početak, u gramatičkim zadacima uglavnom je integrirano čitanje, primjerice, od učenika se traži da pročitaju tekst s prazninama i nadopune ga ispravnim oblicima glagola. Nadalje, u svim udžbenicima u zadacima čitanja većinom je govor integrirana vještina. Učenike se često traži da pročitaju tekst i komentiraju temu, ili da podijele svoje mišljenje s cijelim razredom ili u parovima/grupama. Također, u svim udžbenicima u zadatke govora integrirano je čitanje, primjerice, od učenika se traži komentar na prethodno pročitano izjavu. Što se tiče zadataka slušanja, analiza je pokazala da je u zadacima u *Log Onu*, *Opportunitiesu* i *New Headwayu* integrirana vještina govor, primjerice, od učenika se traži da poslušaju razgovor te iznesu svoje mišljenje o određenoj temi ili da raspravljaju o određenim pitanjima. S druge strane, u *Matrixu* zadatci slušanja uglavnom integriraju čitanje kao dodatnu vještinu, na primjer od učenika se traži da pročitaju nekoliko izjava prije slušanja te da odrede tko je što rekao. Naposljetku, zadatci pisanja uglavnom integriraju čitanje kao dodatnu vještinu, primjerice, u *Opportunitiesu* je postavljen zadatak u kojemu učenici trebaju napisati članak za lokalne novine, ali prije toga trebaju pročitati drugi članak kao primjer. Slični zadatci nalaze se i u ostalim udžbenicima.

Kada je riječ o pitanju 'S kim?', analiza je pokazala da u svim analiziranim udžbenicima učenici većinom rade individualno, zatim s cijelim razredom, a grupni rad/rad u paru je najmanje zastupljen. U *Log Onu* i *Matrixu* u više od 60 % analiziranih zadataka učenici rade individualno. S druge strane, u *New Headwayu* i *Opportunitiesu* veća je usklađenost između kategorija, primjerice, u *New Headwayu* u 40 % zadataka učenici rade individualno, 31 % zahtijeva rad s cijelim razredom, a u 29 % zadataka rade u parovima/grupama, dok je u *Opportunitiesu* omjer 44 % individualnog rada, 35 % rada s cijelim razredom te 21 % rada u parovima/grupama. Rad u parovima/grupama najmanje je zastupljen u zadacima u *Log Onu* (8 %), kao i rad s cijelim razredom (24 %). Nakon usporedbe udžbenika značajna razlika

pronađena je u nekoliko kategorija. Naime, u usporedbi s udžbenikom *New Headway*, značajno više individualnih zadataka ima u *Log Onu*, $t(93) = 2,738$, $p = ,0074$, kao i u usporedbi s *Opportunitiesom*, $t(95) = 2,382$, $p = ,0192$. Nadalje, u usporedbi s udžbenikom *Log On*, u *New Headwayu* je više zadataka koji potiču rad u parovima/grupama, $t(93) = 2,663$, $p = ,0091$.

Način dobivanja informacija, odnosno sadržaj usmjeren na učenika (engl. *input to learners*), uglavnom je u pisanom obliku u svim analiziranim udžbenicima (postotci se kreću od 76 do 88). Jedina iznimka su zadatci slušanja gdje je sadržaj u usmenom obliku, tj. učenici trebaju slušati zapis na CD-u. Najčešći izvor informacija je sam materijal, tj. udžbenik, iako je u *Log Onu* u 4 % zadataka izvor informacija svijet izvan učionice. Sadržaji, tj. informacije, u većini su zadataka fikcija. Analiza je pokazala značajnu razliku između zadataka u *Log Onu* i *New Headwayu*. Naime, zadatci u *New Headwayu* (96 %) uglavnom su fikcija, u usporedbi s onima u *Log Onu* (80 %). Suprotno vrijedi isto, značajno više zadataka u *Log Onu* (20 %) nisu fikcija, u usporedbi s onima u *New Headwayu* (4 %), $t(93) = 2,361$, $p = ,0203$, također i u usporedbi *Log Ona* (20 %) i *Matrixa* (6 %), $t(96) = 2,051$, $p = ,0430$.

S druge strane, kada je riječ o odgovorima koji se očekuju od učenika (engl. *learner output*), rezultati su ponešto drugačiji. Rezultati su pokazali da se u *Log Onu*, u 62 % zadataka od učenika očekuje pisani odgovor, sljedeći je *Matrix* (54 %), zatim *Opportunities* (43 %) te na kraju *New Headway* (40 %), u kojemu se u 60 % zadataka od učenika očekuje usmeni odgovor, u *Opportunitiesu* to je slučaj u 57 % zadataka, u *Matrixu* u 46 %, a u *Log Onu* u njih 38 %. Analiza je nadalje pokazala značajnu razliku između *Log Ona* i *New Headwaya* u zadacima koji od učenika traže pisani ili usmeni odgovor, pri čem *New Headway* ohrabruje učenike na davanje usmenih odgovora, dok *Log On* traži više pisane odgovore, $t(93) = 2,142$, $p = ,0348$. Glavni izvor na kojemu se trebaju temeljiti odgovori učenika jest sam materijal; međutim, pronađena je značajna razlika između zadataka u *Log Onu* (82 %) i *New Headwayu* (98 %), $t(93) = 2,549$, $p = ,0125$. Suprotno također vrijedi, značajno više zadataka u *Log Onu* pronalazi izvor informacija izvan učionice (18 %), u usporedbi s *New Headwayom* (2 %), $t(93) = 2,549$, $p = ,0125$, te u usporedbi *Log Ona* (18 %) i *Matrixa* (4 %), $t(96) = 2,202$, $p = ,0301$. Na kraju, analiza je pokazala da se od učenika u većini slučajeva zahtijevaju odgovori koji su fikcija. Značajna razlika postoji između zadataka u *Log Onu* (80 % njih je fikcija) i *New Headwayu* (96 %), $t(93) = 2,361$, $p = ,0203$, kao i između zadataka u *New Headwayu* (96 %) i *Opportunitiesu* (83 %), $t(90) = 2,021$, $p = ,0462$. Nadalje, kada je riječ o zadacima koji traže odgovore koji nisu fikcija, značajna razlika pronađena je između *Log Ona* (20 %) i *Matrixa* (6 %), $t(96) = 2,051$, $p = ,0430$.

5. RASPRAVA

Analiza je pokazala da postoji nekoliko značajki koje su važne pri odabiru udžbenika. U pogledu cjelokupnog paketa *Opportunities* i *New Headway* pružaju više materijala koji uključuju i internetsku stranicu gdje učenici mogu dobiti dodatne zadatke i vježbe. Kada je riječ o pojavnom izgledu, najvažnija je cjelokupna organizacija udžbenika, ali korištenje boja, slika te veličina i izgled slova također su od iznimne važnosti. Naslovna stranica stvara prvi dojam, stoga je važno da bude raznobojna, zanimljiva te da korisnika poziva na istraživanje ostatka materijala. Nadalje, način na koji je udžbenik organiziran može se vidjeti iz kazala, gdje su također boje i slike od velike važnosti za razumijevanje i pobuđivanje interesa.

Ur (2012) predlaže listu važnih značajki udžbenika na kojoj naglasak stavlja na slične aspekte kao i Littlejohn (2011). Primjerice, oboje se slažu da je pojavni izgled udžbenika, tj. vanjština, od iznimne važnosti. Organizacija udžbenika mora biti jasna kako bi se i učenici i nastavnici mogli njime koristiti bez poteškoća. Ur (2012: 201) također navodi da materijal mora biti privlačan s obzirom na to da su učenici naviknuti na šarene knjige i internetske stranice te bi „mogli biti demotivirani crno-bijelim ili nezanimljivim dizajnom“. Do ovog zaključka se može doći i usporedbom naslovnih stranica analiziranih udžbenika, kao što su zanimljive i privlačne naslovnice *Opportunities* i *New Headway* u usporedbi s jednostavnom i monotonom naslovnicom *Matrixa*. Dobar dizajn privlači pažnju te prema Ellis (1987: 91) „motivira čitatelja na nastavak čitanja“. Nadalje, Ur (2012) naglašava kako bi udžbenik trebao obuhvaćati i zanimljive materijale kojima se nastavnici mogu koristiti. Primjer takva materijala je poglavlje 'Everyday English' u *New Headway* koje pruža niz različitih tema o svakodnevnoj upotrebi engleskog jezika koje mogu biti iskorištene na različite načine ako je nastavnik dovoljno maštovit. Littlejohn i Windeatt (1989) tvrde da bi materijali također trebali pružati i neko opće, nejezično znanje uključujući tekstove s temama, primjerice, o društvu, poznatim osobama, divljim životinjama itd., jer učenici često nešto dožive kao lagano ili teško, dosadno ili zanimljivo prema onome što se od njih traži. Svi analizirani udžbenici bave se zanimljivim suvremenim temama, a također uključuju određene aspekte kulture. Nadalje, još jedna od važnih značajki udžbenika koju predlaže Ur (2012) jest jasan silab. Prema Ur (2012: 185) silab je „u osnovi popis koji prikazuje sve ono što će se podučavati na nastavi“. Sadržaj u svakom od analiziranih udžbenika pruža popis vještina i tema koje su zastupljene, tj. pruža jasan silab; međutim organizacija im je drugačija.

Jedan od elemenata kojim se analiza udžbenika bavila jest pridonose li udžbenici razvoju svih četiriju jezičnih vještina. Razvoj receptivnih vještina

(čitanje i slušanje) te produktivnih vještina (govor i pisanje) ključan je u učenju nekog drugog jezika (Saville-Troike, 2012). Lista za evaluaciju udžbenika koju predlaže Ur (2012) uključuje sve četiri jezične vještine kao i gramatiku. Garinger (2002: 2) se slaže da je ovaj element ključna značajka udžbenika te da bi „udžbenici trebali uključivati zadatke koji učenicima daju priliku za vježbu i unaprjeđenje njihovih vještina“. Rezultati analize pokazali su da svi analizirani udžbenici sadržavaju zadatke za razvoj jezičnih vještina i unaprjeđenje gramatičkog znanja te pružaju i listu novih riječi za usvajanje bogatijeg rječnika kod učenika.

Druga razina u Littlejohnovu (2011) predlošku za analizu udžbenika odnosi se na analizu zadataka, dok se treća razina odnosi na donošenje općenitih zaključaka o osnovnim načelima materijala. Komunikacijski pristup trenutačno je najutjecajniji pristup u podučavanju jezika, a temelji se na nekoliko načela: potiče ideju stvarne, svakodnevne komunikacije u razredu; potiče tečnost kao i točnost; naglašava podučavanje i forme i značenja jezika; potiče integraciju četiriju jezičnih vještina; podržava suradničko, zajedničko učenje usmjereno na učenika; potiče samostalnost učenika te predlaže ulogu nastavnika kao pomagača i voditelja (Brown i Lee, 2015). Rezultati su pokazali da većina udžbenika od učenika zahtijeva pisani odgovor, što nije u skladu s načelom o stvarnoj, svakodnevnoj komunikaciji. Međutim, u *New Headwayu* se učenike najviše potiče na stvarnu komunikaciju, primjerice, gotovo pola analiziranih zadataka od učenika traže iniciranje interakcije, što se u ovom udžbeniku pojavljuje puno češće nego u *Matrixu*. Također, analiza odgovora očekivanih od učenika pokazala je da zadatci u *New Headwayu* značajno više potiču učenike na usmene odgovore nego što je to slučaj u *Log Onu* gdje se od učenika uglavnom očekuju pisani odgovori. Razredna interakcija još je jedan način razvoja tečnosti učenika u govoru i poticanja učenika na komunikaciju. Rezultati pokazuju da su zadatci u *Log Onu* uglavnom namijenjeni individualnom radu učenika te da je ovaj postotak značajno viši u usporedbi sa zadacima namijenjenima za individualni rad u *Opportunitiesu* i *New Headwayu*. Nadalje, značajno veći broj zadataka namijenjenih za rad u parovima/grupama zastupljen je u *New Headwayu* u usporedbi s *Log Onom*. Ovi rezultati upućuju na to da zadatci u *New Headwayu* više potiču razrednu interakciju. Općenito, može se zaključiti da je *New Headway* najbolji od analiziranih udžbenika prema zadacima koji potiču stvarnu komunikaciju među učenicima.

Svi udžbenici podržavaju načelo podučavanja i forme i značenja jezika. Među udžbenicima nisu pronađene značajne razlike s obzirom na fokus zadataka. Većina zadataka usmjerena je na značenje, a zatim na kombinaciju

forme i značenja. Niti jedan od zadataka u udžbenicima ne fokusira se isključivo na pravila i formu jezika što pokazuje da su se suvremeni udžbenici zasigurno odmaknuli od gramatičko-prijevodne metode podučavanja jezika. Nadalje, većina zadataka u svim udžbenicima nastoji integrirati četiri jezične vještine, iako su govor i čitanje najviše zastupljene. Integracija preostalih dviju vještina, slušanja i pisanja, trebala bi biti više zastupljena.

Samostalnost učenika još je jedan aspekt komunikacijskog pristupa koji je važan u podučavanju jezika (Ur, 2012). Garinger (2002) kaže da bi udžbenici trebali sadržavati kontrolirane vježbe, koje učenike navode na točan odgovor, ali i slobodne vježbe, kao što su otvorena pitanja, što učenicima omogućuje obogaćivanje njihova jezičnog iskustva. Iako većina zadataka u udžbenicima navodi učenike na biranje ponuđenih informacija, mnogi od njih također traže od učenika izražavanje vlastitog mišljenja. S obzirom na ovu kategoriju nije pronađena statistički značajna razlika među udžbenicima, međutim, *New Headway* sadržava najveći broj zadataka u kojima se od učenika traži izražavanje vlastitog mišljenja.

U svim analiziranim udžbenicima način dobivanja informacija, odnosno sadržaj usmjeren na učenika, uvelike ovisi o pisanim sadržajima. Zanimljivo, u *New Headwayu* većina je sadržaja fiktivnog karaktera, primjerice, zadatci u kojima učenici trebaju napisati pismo zamišljenom poslodavcu, u usporedbi s *Log Onom*, dok *Log On* sadržava više stvarnih sadržaja, tj. sadržaja koji nisu fikcija, u usporedbi s *Matrixom* i *New Headwayom*. Što se tiče odgovora očekivanih od učenika, razlika je između *New Headwaya*, u kojemu većina zadataka zahtijeva usmene odgovore, i *Log Ona*, u kojemu se od učenika više traže pisani odgovori. Nadalje, više zadataka u *New Headwayu*, u usporedbi s *Log Onom*, od učenika traži odgovore koji se oslanjaju na sadržaj iz udžbenika, dok se u *Log Onu* učenike više ohrabruje na odgovore koji izvor informacija traže izvan učionice. Rezultati su također pokazali da su u *New Headwayu* najviše zastupljeni zadatci koji od učenika očekuju odgovore fiktivnog karaktera.

6. ZAKLJUČAK

Postoje različite metode i pristupi podučavanju i učenju jezika, i mnogi od njih su se mijenjali kroz povijest, ali jedno je uvijek ostajalo isto, a to je upotreba materijala ili konkretnije udžbenika. Nakon što odabere udžbenik, o svakom nastavniku ovisi kako će se njime koristiti. Međutim, može se reći da je najbolji pristup koristiti se udžbenikom selektivno, tj. u kombinaciji s drugim materijalima ovisno o potrebama učenika i temama. Naravno, ne postoji savršen udžbenik, svaki ima svojih prednosti i nedostataka, ali unatoč tome

udžbenik je i dalje najčešće korišteno sredstvo u podučavanju, što je glavni razlog zašto bi se svaki nastavnik trebao obrazovati o tome kako izabrati dobar udžbenik te kako prepoznati važne čimbenike koji mogu utjecati na njegov izbor.

Rezultati analize četiriju udžbenika pokazali su zanimljive značajke koje bi trebalo uzeti u obzir prilikom odabira udžbenika. Kada se nastavnik susretne s udžbenikom kojim se do tada nije koristio, prvo što mu privuče pažnju jest pojavni izgled. Usporedba analiziranih udžbenika pokazala je da su naslovne stranice *Opportunitiesa* i *New Headwaya* najzanimljivije te pozivaju korisnika na istraživanje ostatka udžbenika. Sva četiri udžbenika sadržavaju logičnim redoslijedom posloženo kazalo koje pruža informacije o temama i vještinama koje su zastupljene. Nadalje, uključuju suvremene teme kao i sadržaje koji se bave kulturom. S obzirom na podučavanje jezičnih vještina, svi analizirani udžbenici pridaju pažnju jezičnim vještinama kao i gramatici i rječniku. Rezultati su pokazali da su jezične vještine, najviše govor i čitanje, integrirane u većini zadataka. Osim toga, zadatci u svim četirima udžbenicima pridaju pažnju i formi i značenju, što je važna karakteristika komunikacijskog pristupa. Međutim, jedan od analiziranih udžbenika izdvaja se kada se u obzir uzmu ostale karakteristike komunikacijskog pristupa. Naime, u usporedbi s drugim udžbenicima, *New Headway* više potiče učenike na iniciranje komunikacije, očekuje više usmenih odgovora i više izražavanja vlastitog mišljenja. Isto tako, u odnosu na druge udžbenike, u većem broju zadataka zastupljen je rad u parovima i grupama što pokazuje da *New Headway* potiče komunikaciju među učenicima. Drugim riječima, zadatci u *New Headwayu* više su u skladu s načelima komunikacijskog pristupa kao što su fokus na komunikaciju i interakciju te samostalnost učenika nego što je to slučaj u drugim udžbenicima.

Nastavnici i istraživači jezika mogu imati važnu ulogu u odabiru udžbenika, a odluku im mogu olakšati informacije, odnosno pravodobno obrazovanje o toj temi. Kako je prikazano, postoje važni aspekti koje bi udžbenici trebali sadržavati, pa iako ne postoji savršen udžbenik, nastavnici bi trebali moći prepoznati onaj koji je dobar. Trebali bi na umu imati potrebe svojih učenika, stvarnost učionice i nove pristupe u podučavanju jezika kako bi mogli kritički pristupiti izboru udžbenika.

LITERATURA

- Brown, H. D. i Lee, H. (2015) *Teaching by Principles, An Interactive Approach to Language Pedagogy* (4. izdanje). White Plains, NY: Pearson Education, Inc.
- Cunningsworth, A. (1995) *Choosing your Coursebook*. Oxford: Macmillan Heinemann.
- Donovan, P. (1998) Piloting: A Publisher's View. U Tomlinson, B. (ur.) *Materials Development in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 149-190.
- Doolan, M., Hindlaugh, S. i Ivić-Doolan, K. (2005) *Log On @ 3 In Frame*. Zagreb: Školska knjiga.
- Ellis M. i Ellis P. (1987) Learning by Design: Some Design Criteria for EFL Coursebooks. U Sheldon, L. E. (ur.) *ELT Textbooks and Materials: Problems in Evaluation and Development*. Modern English Publications in association with the British Council, 90-99.
- Ellis, R. (1998) The Evaluation of Communicative Tasks. U Tomlinson, B. (ur.) *Materials Development in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 217-239.
- Garinger, D. (2002) Textbook Selection for the ESL Classroom. *Center for Applied Linguistics Digest*. [http://www.cal.org/resource-center/briefs-digests/digests/\(offset\)/105](http://www.cal.org/resource-center/briefs-digests/digests/(offset)/105) (15.1.2017.).
- Gude, K. i Wildman, J. (2001) *Matrix, Upper-Intermediate Student's Book*. Oxford: Oxford University Press.
- Harmer, J. (2001) *The Practice of English Language Teaching*. London: Longman.
- Harris, M., Mower, D. i Sikorzynska, A. (2002) *Opportunities, Upper-Intermediate Student's Book*. Harlow: Longman.
- Littlejohn, A. i Windeatt, S. (1989) Beyond Language Learning: Perspectives on Materials Design. U Johnson, R. K. (ur.) *The Second Language Curriculum*. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 155-175.
- Littlejohn, A. (2011) The Analysis of Language Teaching Materials: Inside the Trojan Horse. U Tomlinson, B. (ur.) *Materials Development in Language Teaching (Second Edition)*. Cambridge: Cambridge University Press, 190-217.
- Masuhara, H. (1998) What Do Teachers Really Want from Coursebooks? U Tomlinson, B. (ur.) *Materials Development in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 239-261.
- Richards, J. C. i Rodgers, T. S. (2001) *Approaches and Methods in Language Teaching*. (2. izdanje). Cambridge: Cambridge University Press.
- Saville-Troike, M. (2012) *Introducing Second Language Acquisition* (2. izdanje). Cambridge: Cambridge University Press.
- Soars, J. i Soars, L. (2014) *New Headway, Upper-Intermediate Student's Book*. Oxford: Oxford University Press.
- Tomlinson, B. (2008) Language Acquisition and Language Learning Materials. U Tomlinson, B. (ur.) *English Language Learning Materials, A Critical Review*. London: Continuum, 3-15.
- Ur, P. (2012) *A Course in English Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

PRILOZI

Prilog A

Tablica 1. Analiza zadataka prema jezičnim vještinama: čitanje (Č), pisanje (P), slušanje (S), govor (G) i gramatika (Gr): *Log On @ 3 In Frame*

	G	G	Č	Č	Č	Č	G	Č	Č	Gr	Gr	Gr	G	P				
CJELINA 7, zadatak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			
	Č	G	S	Č	G	Č	Č	Č	Č	G	G	Gr	G	Č	S	G	P	
CJELINA 8, zadatak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	G	Č	G	Č	Č	Č	Č	Č	G	Č	G	Gr	Gr	S	G			
CJELINA 9, zadatak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	

Tablica 2. Analiza zadataka prema jezičnim vještinama: čitanje (Č), pisanje (P), slušanje (S), govor (G) i gramatika (Gr): *Matrix*

	G	Č	Č	G	Č	G	Gr	Gr	Gr	Gr	G	S	G	G	G	G	G	Č	Č	P	Č	P			
CJELINA 5, zadatak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
	Č	Č	Č	Č	Č	Č	S	S	Č	G	S	G	G	Gr	Gr	G	Gr	G	Č	Č	P	Č	P		
CJELINA 6, zadatak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23		

Tablica 3. Analiza zadataka prema jezičnim vještinama: čitanje (Č), pisanje (P), slušanje (S), govor (G) i gramatika (Gr): *Opportunities*

	G	S	G	Č	G	Č	G	Gr	Gr	G	S	G	Č	S	Č	S	P	S	G					
CJELINA 5, zadatak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
	G	S	G	G	G	Č	Č	G	G	Gr	S	Gr	S	Gr	G	G	Gr	S	S	G	Č	G	P	S
CJELINA 6, zadatak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	G	S	G	G	G	Č	Č	G	G	Gr	S	Gr	S	Gr	G	Gr	G	S	S	G	Č	G	P	S

Tablica 4. Analiza zadataka prema jezičnim vještinama: čitanje (Č), pisanje (P), slušanje (S), govor (G) i gramatika (Gr): *New Headway*

	Gr	Gr	S	S	S	Gr	Gr	Gr	S	G	Č	S	G	P	G	Č	Č	S	Č	S	Č	S	G	G	
CJELINA 5, zadatak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22			
	Gr	Gr	Č	G	S	G	Gr	Gr	G	G	G	S	G	G	Č	Č	Č	S	S	G	S	G	Č	G	P
CJELINA 6, zadatak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23		
	Gr	G	S	S	Gr	S	G	Gr	Gr	G	G	S	G	G	Č	Č	Č	G	G	Č	G	Č	S	G	P
CJELINA 7, zadatak	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22			
	Gr	G	S	S	Gr	S	G	Gr	Gr	G	S	G	S	G	Č	Č	Č	G	G	Č	G	Č	S	G	P

PRILOG B

Primjerak analize zadataka prema jezičnim vještinama (čitanje - Č, pisanje - P, slušanje - S, govor - G i gramatika -Gr) i analiza zadataka: Log On @3 In Frame, Doolan, M., Hindlaugh, S. i Ivić-Doolan, K., 2005, Školska knjiga

	G	G	Č	Č	Č	Č	G	Č	Č	Gr	Gr	Gr	Gr	G	P
CJELINA 7	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Broj zadatka															
Što se od učenika očekuje?															
NAIZMJENIČNI KOMUNIKACIJSKI SLIJED															
Iniciranje komunikacije		+					+			+					+
Prethodno predviđen odgovor	+		+	+	+		+	+		+	+	+	+		+
FOKUS															
Jezični sustav															
Značenje	+	+	+	+	+	+	+								+
Značenje/sustav/forma odnos									+	+	+	+	+	+	
MENTALNE OPERACIJE															
Postavljanje hipoteza	+														
Izražavanje vlastitih ideja		+					+			+					+
Biranje informacija			+	+	+		+	+		+	+	+	+		+
INTEGRACIJA DRUGIH VJEŠTINA															
Govor										+					
Slušanje															
Čitanje															
Pisanje										+					
S KIM?															
Individualni rad			+	+	+		+	+		+	+	+	+		+
U parovima/grupama	+	+													
Cijeli razred						+			+						+
S KOJIM SADRŽAJEM?															
SADRŽAJ USMJEREN NA UČENIKA															
Forma															
Pisani		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Usmeni	+														
Izvor															

Materijal	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Učenici															
Izvan učionice															
Nastavnik															
Priroda															
Fikcija	+		+	+	+		+	+		+	+	+	+		+
Stvarnost		+				+			+					+	
ODGOVORI OČEKIVANI OD UČENIKA															
Forma															
Pisani			+	+			+	+		+	+	+	+		+
Usmeni	+	+			+	+			+					+	
Izvor															
Materijal	+		+	+	+		+	+		+	+	+	+		+
Izvan učionice		+				+			+					+	
Priroda															
Fikcija	+		+	+	+		+	+		+	+	+	+		+
Stvarnost		+				+			+					+	

AN ANALYSIS AND EVALUATION OF EFL HIGH SCHOOL TEXTBOOKS

Textbook evaluation has become an important practice in teaching. This paper focuses on an evaluation of four English high school textbooks based on two levels of analysis using an adapted version of Littlejohn's (2011) framework. Four high school textbooks, including *Log On*, *Matrix*, *Opportunities* and *New Headway*, were analysed based on publication and design elements. Regarding publication or the physical aspect of the material, important features include the use of colours, font and pictures and the overall organisation of a book. The analysis of the design showed that attention should be paid to the extent to which all four language skills and grammar are included, and how often written or spoken output is required from learners. A comparison of the analysed textbooks revealed that all are concerned with these elements of language learning, with most showing an integration of the language skills.

Key words: Language teaching materials, textbook analysis, publication, design